

Sygn. I C 403/14

WYROK W IMIENIU RZECZYPOSPOLITEJ POLSKIEJ

Dnia 30 listopada 2015 r.

Sąd Okręgowy w Słupsku I Wydział Cywilny

w składzie następującym:

Przewodniczący:	SSO Beata Kopania
Protokolant:	sekr. sądowy Anna Karwacka

po rozpoznaniu w dniu 30 listopada 2015 r. w Słupsku

na rozprawie

sprawy z powództwa G. M.

przeciwko Skarbowi Państwa - Zakładowi Karnemu w C.

o zadośćuczynienie

1. oddała powództwo;
2. nie obciąża powoda kosztami procesu.

Na oryginale właściwy podpis

Sygn. akt IC 403/14

UZASADNIENIE

Powód, G. M., wniósł przeciwko pozwanemu, Skarbowi Państwa – Zakładowi Karnemu w C. pozew z żądaniem zapłaty kwoty 90.000 zł. wraz z ustawowymi odsetkami od dnia wyrokowania do dnia zapłaty.

Na uzasadnienie podał, że od dnia 11 grudnia 2013r. do 30 czerwca 2014r. pozwana jednostka penitencjarna nie zapieła mu odpowiednich warunków bytowych w calach, w których był osadzony. Wskazał, że przybywał w celach o powierzchni mniejszej niż 3 m kw w przeliczeniu na jedną osobę, na suficie występowało zagrzybienie, a nadto były one nieogrzewane przez okres zimowy. Dodatkowo podniósł, że mógł korzystać z łaźni tylko jeden raz w tygodniu przez czas 4 minut, co było niewystarczającym czasem. Zarzucał też, iż pozwany ograniczał powodowi środki higieniczne i sanitarne. Takie zachowanie uwłaczało godności osobistej powoda, przez co wniesienie pozwu o zadośćuczynienie stało się konieczne.

Pozwany, Skarb Państwa – Zakład Karny w C., wniósł o oddalenie powództwa oraz o zasądzenie od powoda na rzecz Skarbu Państwa - Prokuraturii Generalnej Skarbu Państwa kosztów procesu.

Zaprzeczył twierdzeniom, jakoby powód przebywał w pozwanej jednostce penitencjarnej w calach w warunkach przeludnienia. Podał także, iż nieprawdziwe są twierdzenia, by w cele, w których powód przebywał, były zagrzybione.

Wskazał, że cele te były wyremontowane w 2012r., zaś w 2013r. we wszystkich celach pawilonu (...), w którym był osadzony powód, została położona terakota. Nadto wszystkie cele tego pawilonu były malowane w latach 2013 - 2014. Co do zbyt niskiej temperatury w okresie zimowym, wskazał, że twierdzenia powoda w tym zakresie są dowolne, gdyż obecnie nie można stwierdzić, jaka była temperatura w okresie wskazanym przez powoda. Pomiaru takiego możnaby dokonać po zgłoszeniu stosowanego zastrzeżenia przez osadzonego, a w rozpoznanym czasie brak było takiego przypadku. W podanym okresie nie było też awarii kotłowni, stąd też nieuprawnione są twierdzenia, iż temperatura w celi, w której był osadzony powód była niewłaściwa. W zakresie wydania środków higienicznych i sanitarnych podał, że ich wydawanie odbywało się zgodnie z przepisami prawa regulującymi te kwestie.

Do Sądu Rejonowego w D. powód w 201r. złożył pozew przeciwko Skarbowi Państwa – Zakładowi Karnemu w C. o zasądzenie kwoty 10.000 zł. za krzywdę, której doznał wskutek osadzenia go w okresie od 21 listopada 2013r. do 1 czerwca 2014r. w celach o powierzchni użytkowej mniejszej niż 3 m kw, z grzybem na suficie, a także wskutek ograniczanie i okrajanie powodowi środków higienicznych i sanitarnych. Te warunki, zdaniem powoda, naruszyły jego godność osobistą. Wyrokiem z dnia 20 marca 2015r. Sąd Rejonowy D. oddalił powództwo G. M., sygn. akt (...) (k. 115).

Mając na uwadze powyższe, Sąd Okręgowy w S. postanowieniem z dnia 18 marca 2015r. odrzucił pozew złożony w niniejszym procesie w zakresie zadośćuczynienia obejmującego okres od dnia 11 grudnia 2013r. do 1 czerwca 2014r. (k. 98-99).

Sąd ustalił:

W okresie od dnia 2 czerwca 2014r. do dnia 30 czerwca 2014r. powód odbywał karę pozbawienia wolności w Zakładzie Karnym w C.. Przebywał wówczas w pawilonie (...) w celi nr (...). Cella ta posiada metraż 25,50 m kw. W powyższym czasie było tam 8 osadzonych.

Cella nr (...) znajdująca się w pawilonie(...) była remontowana w 2012. Położono wówczas gładź szpachlową na ścianach i suficie oraz odbyło się malowanie. W 2013r. we wszystkich celach pawilonu (...) położona została terakota. Zaś w latach 2013 - 2014 odmalowano wszystkie cele w pawilonie (...).

Cele mieszkalne są wizytowane raz w miesiącu przez komisje składające się z dyrektora Zakładu Karnego w C., przedstawicieli działów: penitencjarnego, ochrony, kwatermistrzowskiego, ewidencji, finansowego oraz służby zdrowia. Przedstawiciele komisji informują osadzonych w każdej celi o celu kontroli, sprawdzają stan cel, warunki bytowe i pytają osadzonych o uwagi, skargi oraz pytania odnośnie m.in. warunków bytowych, a zgłaszane usterki są usuwane przez służbę konserwacyjno – remontową działu kwatermistrzowskiego. Cele mieszkalne były i są malowane w przypadkach stwierdzenia takiej konieczności zgodnie z harmonogramem prac remontowo – konserwacyjnych.

W okresie objętym sporem brak było zgłoszeń osadzonych dotyczących niewłaściwej, tj. zbyt niskiej temperatury panującej w celi, w której był osadzony powód.

Środki czystości wydawane są osadzonym raz w miesiącu zgodnie z rozporządzeniem Ministra Sprawiedliwości w sprawie warunków bytowych osób pozbawionych wolności. Środki higieny (papier toaletowy, mydło, krem do golenia, nożyk do golenia, pasta do zębów, proszek do prania, szampon do włosów) osadzeniu otrzymują do 5 – go dnia każdego miesiąca.

Dowód: oświadczenie J. W. (1) z dnia 3 lutego 2015r., k. 81-82, notatka służbowa z dnia 4 lutego 2015r., k. 83, przeglądarka historii rozmieszczenia powoda, k. 84, częściowo przesłuchanie powoda, k. 144.

Sąd zważył:

Powództwo jest niezasadne.

Stan faktyczny sąd ustalił na podstawie zgromadzonych w sprawie dokumentów, które nie były kwestionowane przez powoda. Zeznania świadka W. M. (1) nie wniosły nic do sprawy, albowiem świadek ten przyznał, że przebywał w

powodem w jednej celi, choć nie w okresie objętym niniejszym sporem. Jednakże nie potwierdził podnoszonych przez powoda zarzutów. Nadto zeznał, że nie wie, czy powód zgłaszał jakieś uwagi na wygląd celi oraz, że nic mu nie wiadomo, by powód miał zastrzeżenia co warunków higienicznych panujących w celach, w których przebywał. Co do przesłuchania powoda, wskazać należy, że w dużej mierze dotknięte ono było subiektywną oceną powoda i jego oczekiwaniami w zakresie warunków, jakie mogłyby panować w celach jednostek więziennych. W części obejmującej stawiane zarzuty, twierdzenia powoda okazały się gołosłowne, o czym będzie mowa poniżej.

Jednocześnie wskazać należy, że sąd oddalił wniosek powoda o dopuszczenie dowodu z zeznań świadka S. M., albowiem powód wezwany do wskazania adresu tego świadka, nie uczynił powyższego, co czyniło niemożliwym przeprowadzenie tego dowodu. Sąd oddalił też wniosek powoda o przeprowadzenie dowodu z opinii biegłego sądowego z zakresu budownictwa na okoliczność obmiaru celi, w której powód był osadzony, albowiem przepisy prawa regulujące powierzchnię celi mieszkalnej, tj. art. 110 par 2 k.k.w. wskazują, iż powierzchnia celi wynosi nie mniej niż 3 m kw na jednego skazanego, jednocześnie nie nakazuje odliczanie powierzchni sanitariatów itp. Zatem wnioski powoda zaprezentowane w tej kwestii było błędne.

Przechodząc do oceny zgłoszonego żądania stwierdzić należy, iż spór w niniejszej sprawie sprowadza się do rozstrzygnięcia, czy w czasie odbywania przez powoda kary pozbawienia wolności w pozwanej jednostce penitencjarnej doszło do naruszenia dóbr osobistych powoda wskutek bezprawnym zachowania pozwanego.

Z twierdzeń powoda wynika, iż dochodzi on zadośćuczynienia za naruszenie dóbr osobistych w postaci godności osobistej. Wskazane przez powoda dobro osobiste rzeczywiście podlegają ochronie prawnej. Należy bowiem do dóbr osobistych, o których mowa w art. 23 k.c.

Zgłoszone roszczenie o zadośćuczynienie ma natomiast swe źródło w treści art. 24 k.c. w zw. z art. 448 k.c. Podkreślić bowiem należy, iż zgodnie z art. 24 § 1 k.c. przesłankami odpowiedzialności na tle ochrony dóbr osobistych są istnienie dobra osobistego, jego naruszenie i bezprawność działania sprawcy (pозwanego). Wszystkie te przesłanki muszą być spełnione łącznie, zaś brak którejkolwiek z nich powoduje brak odpowiedzialności sprawcy (pозwanego).

Wskazać należy, że to na powodzie, jako dochodzącym ochrony prawnej, spoczywał ciężar dowodu, że jego dobra osobiste zostały naruszone poprzez działania pozwanej jednostki penitencjarnej. Na pozwanym zaś, spoczywał ciężar wykazania okoliczności wyłączające bezprawność jego zachowania.

Podkreślić w tym miejscu należy, że dobra osobiste wskazane przez powoda nie mają jednak charakteru absolutnego - bezwzględnego. Dopuszczalne jest ich ograniczenie w uzasadnionych przypadkach, przewidzianych przepisami prawa. Do takiego uzasadnionego przypadku zaliczyć należy stan, jakim jest odbywanie kary pozbawienia wolności. Oczywistym jest bowiem, iż istota kary pozbawienia wolności polega na czasowym ograniczeniu dóbr osobistych. Ograniczenie to jednak, jak sama nazwa wskazuje, nie ma charakteru całkowitego. Następuje tylko w tym zakresie, w jakim jest to konieczne dla zapewnienia realizacji dobra chronionego przez państwo, w tym zakresie, w jakim ograniczenie to można uznać jako normalny element kary pozbawienia wolności.

Zauważyć jednak należy, iż na styku praw jednostki i praw zagwarantowanych ogółowi, niejednokrotnie dochodzi do problemu ograniczenia uprawnień jednostkowych celem zagwarantowania prawa ogółu, bądź też odwrotnie. W przypadku gdy dojdzie do konieczności ograniczenia praw jednostki, ograniczenia te muszą być każdorazowo uznane za niezbędne (konieczne) w demokratycznym państwie prawnym, ze względu na interes bezpieczeństwa publicznego, ochronę porządku prawnego lub prawa i wolności innych osób. Ograniczenia te precyzuje Konstytucja (art. 31 ust. 3 i art. 41 ust. 1), a także przepisy prawa międzynarodowego, które zostały ratyfikowane przez Polskę (w tym art. 9 Międzynarodowego Paktu Praw Obywatelskich i Politycznych czy art. 5 Europejskiej Konwencji o Ochronie Praw Człowieka i Podstawowych Wolności).

Odnosząc powyższe do niniejszej sprawy stwierdzić należy ograniczenie praw jednostki odbywać się winno w oparciu o regulacje prawne. Nie występują przepisy, które regulowałyby ściśle kwestię warunków bytowych osób pozbawionych wolności. Brak jest przepisów, które w sposób konkretny wskazywałyby, jakie ściśle określone warunki powinny

obowiązywać w zakładach karnych, czy aresztach śledczych. Wskazują one ogólnie, że warunki te winny spełniać standardy pomieszczeń mieszkalnych, dostrzegając ich znaczenie dla realizacji celów całości systemu penitencjarnego (por. N. Pawłowska, Prawo podmiotowe więźniów do powierzchni mieszkalnej Państwo i Prawo 2007/6 str. 85). Zasady odbywania kary pozbawienia wolności regulowane są zatem przez przepisy wewnętrzne danego kraju. Na terenie Rzeczypospolitej Polskiej kwestie te reguluje przede wszystkim ustawa z dnia 6 czerwca 1997r. Kodeks karny wykonawczy (Dz.U. Nr 90 poz. 557). Przepisy w nim zawarte określają m.in. cele wykonywania kary, rodzaje zakładów karnych, zasady wykonywania kary i jej indywidualizację, prawa i obowiązki skazanego, zatrudnienie, nauczanie, działalność kulturalno-oświatową itp.

Szczególne znaczenie ma treść art. 110 par 2 k.k.w., w którym ustawodawca zagwarantował, iż w celach mieszkalnych powierzchnia przypadająca na jednego skazanego nie może wynosić mniej niż 3 m. kw., cele muszą być wyposażone w odpowiedni sprzęt zapewniający warunki higieny, dostateczny dopływ świeżego powietrza, odpowiednią temperaturę i oświetlenie. Nadto, w oparciu o delegację ustawową z art. 249 § 3 ust. 2 k.k.w. Minister Sprawiedliwości rozporządzeniem z dnia 17 października 2003 roku w sprawie warunków bytowych osób osadzonych w zakładach karnych i aresztach śledczych (Dz.U Nr 186 poz. 1820), a od dnia 13 sierpnia 2014r. rozporządzenia Ministra Sprawiedliwości z dnia 28 stycznia 2014 r.

w sprawie warunków bytowych osób osadzonych w zakładach karnych i aresztach śledczych (Dz. U. z dnia 13 lutego 2014 r.) określił te warunki. W jego ramach uregulował kwestię przyznawanej więźniom odzieży, obuwia, pościeli, środków higieny oraz sprzętu stołowego, jak też normy wyposażenia w sprzęt kwaterunkowy cel mieszkalnych, miejsc i innych pomieszczeń w zakładach karnych.

Wyżej przywołane przepisy określają standardy odbywania kary pozbawienia wolności, prowadzą do zachowania równowagi pomiędzy prawami jednostki a prawami ogółu.

Podkreślić jednak należy, że nawet jeśli wzorzec ten zostanie naruszony, to nie rodzi to automatyzmu naruszenia dóbr osobistych osadzonego. Strona dochodząca ochrony w zakresie dóbr osobistych winna bowiem wykazać (udowodnić), że określone zachowanie naruszyło konkretne dobro osobiste tej osoby.

Odnosząc powyższe do niniejszej sprawy stwierdzić należy, iż powód nie wykazał, by w okresie osadzenia w Zakładzie Karnym w C., w okresie objętym sporem, doszło do naruszenia jego dóbr osobistych.

Powód podniósł twierdzenia, że przebywał w celi w warunkach przeludnienia, z grzybem na suficie, nieogrzewanej zimą. Zarzucił, że ograniczano mu i okrajano dostęp do środków higienicznych i sanitarnych, a z łaźni mógł korzystać tylko raz w tygodniu przez 4 minuty.

Sąd nie dał wiary twierdzeniom powoda o umieszczeniu go w celach w warunkach przeludnienia.

Wskazać należy, iż od dnia 5 grudnia 2009r. obowiązuje art. 110 par 2 a k.k.w., zgodnie z którym osadzenie w celi w warunkach obniżonej powierzchni może nastąpić tylko w określonych ustawą warunkach, po wydaniu w stosunku do osadzonego indywidualnej decyzji w tym zakresie, którą osadzony może zaskarżyć do sądu. Powód takiej decyzji nie przedłożył. Stąd wnioskować należy, iż nie zachodziła w stosunku do powoda sytuacja umieszczenia go w celi w warunkach przeludnienia. Sam powód podczas przesłuchania kwestionował jedynie sposób obliczenia powierzchni celi, lecz, o czym była mowa wyżej, sposób rozumowania powoda, polegający na wyliczeniu jedynie wolnej powierzchni mieszkalnej, jest nieuzasadniony.

Co do warunków sanitarno – bytowych twierdzenia powoda uznać należy za tendencyjne, dotknięte subiektywnymi oczekiwaniami powoda wobec standardu więziennego. Przesłuchanie powoda nie przyniosło potwierdzenia stawianych zarzutów, w tym, by w celach był grzyb. Okoliczności tej nie potwierdził świadek, W. M. (2).

Powód nie przedstawił też dowodów, które poparłyby konkretne uchybienia w zakresie wydania środków higienicznych i sanitarnych oraz, by zachowanie pozwanego było w tym zakresie sprzeczne z rozporządzeniem

Ministra Sprawiedliwości z dnia 28.01.2014r. w sprawie warunków bytowych osób osadzonych w zakładach karnych i aresztach śledczych. Z notatki J. W. (2) z dnia 3 lutego 2015r. wynika zaś, iż środki powyższe wydawane są osadzonym raz w miesiącu w normach przewidzianych powyższymi przepisami prawa (k. 81-82)

Twierdzenia o korzystaniu przez powoda z łaźni raz w tygodniu przez 4 minuty są natomiast prawdziwe, lecz mieszczą się w regulacjach dotyczących zasad odbywania kary pozbawienia wolności (zarządzenie dyrektora). W razie, gdyby czas w łaźni był dla powoda niewystarczający, by zachować czystość, to mógł korzystać z kąpielni sanitarnego, który znajdował się celi, w której był osadzony powód, zaopatrzonej w ciepłą i zimną wodę.

Natomiast twierdzenia o niewłaściwej temperaturze w celi, sąd uznał za całkowicie chybione z uwagi na ich bezprzedmiotowość. Spór bowiem dotyczy okresu od dnia 2 czerwca 2014r. do dnia 30 czerwca 2014r. Zatem twierdzenia o niewłaściwej temperaturze w celi zostały przez sąd potraktowane jako automatyczne powtarzanie zarzutów z innej sprawy powoda.

Na koniec wskazać należy, iż powód, naruszając porządek prawny, miał zapewne świadomość, że za popełnione przestępstwo zostanie mu wymierzona kara, a to z kolei spowoduje odizolowanie, ograniczenia i konieczność przebywania na znacznie mniejszych powierzchniach niż na wolności. Państwo zaś w miarę swoich możliwości finansowych realizuje obowiązki humanitarnego wykonywania kary pozbawienia wolności m.in. poprzez nieodpłatne dostarczenie cel więziennych o określonym standardzie, wyżywienia, stworzenie osadzonym możliwości podejmowania nauki i spędzania wolnego czasu w placówkach penitencjarnych. Prawomocnie orzeczona kara bezwzględnego pozbawienia wolności, jak i warunki jej odbywania, są naturalną konsekwencją przestępczej przeszłości skazanego, stanowiąc element polityki karnej w postaci prewencji indywidualnej (odstraszającej sankcji za popełnienie czynu zabronionego). Natomiast odbywanie kary pozbawienia wolności jest w sposób immanentny związane z licznymi ograniczeniami niedogodnościami, a obowiązkiem Skarbu Państwa – jako podmiotu odpowiedzialnego w ramach tzw. imperium za realizację polityki penitencjarnej jest jedynie zapewnienie osadzonym ustawowo określonych standardów (por. wyrok SA w Ł. z dnia 6 marca 2013r. (...)).

Powód nie wykazał, by standardy te zostały przekroczone. Nie udowodnił, że będąc osadzony w pozwanej jednostce penitencjarnej został pozbawiony godności ponad normę, którą gwarantują przepisy prawa.

W konsekwencji powyższych rozważań, stwierdzić należy, iż powód nie udowodnił, iż doszło do naruszenia jego dóbr osobistych poprzez zachowanie pozwanego. Dlatego też roszczenie powyższe, na podstawie art. 24 k.c. w zw. art. 448 k.c., stosowanego a contrario, jako niezasadne zostało oddalone, o czym orzeczono jak w punkcie drugim sentencji.

O kosztach procesu rozstrzygnięto na podstawie art. 102 k.p.c., uznając, że powód w momencie wytoczenia powództwa był zdecydowany o swej racji. Nadto trudna sytuacja materialna powoda, co zostało wykazane oświadczeniem majątkowym, uzasadnia zastosowanie wobec niego zasady słuszności i nieobciążanie powoda kosztami procesu należnymi stronie przeciwnej.

Na oryginale właściwy podpis